HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

ה) [כתובות נג.], ג) רש"ל, ג) ניטין כג: לעיל כה., ד) [ל"ל והל מגיל ועיין תוס' ד"ה והל], ה) [ל"ל דמגיל], ו) מהרש"ל הגיה דהתם, ז) [וע"ע תוס' כתובות נג. ד"ה שאין לי אלא יד: וכו' וע"ע תוס' נדה יד: ד"ה מאי לאו],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אֲחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כה ו
2. בְּמַיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם: משלי כז יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולמ"ד אי למאי משום לעז יתיבה: (ב) שם אית סוי"ן וכו' לגירסת (לפי נסמ"ו) תפ"מ וע"ב ס"ע דאיכא: (ג) רש"י ד"ה ובכגון וכו' גם הוא מוכנו כל"ל ומיבמ זה נמחק:

תום' חד מקמאי

ומנסבא. איבעיא להו בת חמיה נאמנת לומר מת בעלה או לא. בעו במערבא חמות הבאה לאחר מכן מהו. הני תרי בעיי לא אפשיטו ולחומרא עבדינן:

מוסף רש"י

מה בין גט למיתה. דתמיתה לא מהימנין ואגט מהימנין (גיטין כג:). **שהכתב מוכיח.** ולפי עלה מהימנין כל כך (לעיל כה.).

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ו מהלכות נחלות הל' ו ב סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן רפד סעיף ב:

כד ב מיי' שם ופט"ו מהלכות אישות הל' כו סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סימן יז סעי' מג:

כה ג מיי' פ"ו מהלכות נחלות הל' ב סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן רפד סעיף ג וטוש"ע אה"ע סימן יז סעיף מג:

כו ד מיי' פט"ז מהלכות אישות הלכה לא סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סימן ק סעיף ז:

כז ה ו מיי' שם טוש"ע שם סימן יז סעיף מד ופר' ק סעי' ח:

כח ז מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה טז סמג עשין כ טוש"ע שם סימן יז סעיף ד:

כט ח טוש"ע שם בהג"ה:

תוספות ישנים

בת בעלי. ותנו לי כתובה אינה נאמנת. כלומר דלעמא מכתובה וכן תומר ר"י דהתם מהמרת לבעלה גרשתני דגרשתני ותן לי כתובה אינה נאמנת ויל"ע [דף קמו] ניקחה בסכי דפריך והיימינה כרב המנונא. ומשמע (מהכא) [שם] דרב המנונא מהני לף ליגמ. וכבתובות [דף כג:] לף משמע כן ג): דקאבלה לגירסא דבי נשא. ול"ת אמאי לף קאמר כמו כן דקתכלה דהתם שהרי הלך ירא התם ומנו [ויבמות]. ויל"ל כגון שהיה לאחה בנין דכרין (דהיינו) [דהתם נוטלין] מה שהביאה אתם: **והוא** בד"ת כלומר לפי פניט שאתה נותן לב להעמיק והסביר הוא מסביר לו ל"ת אם רצו עומד לך ל"ת אם רצו ויש מפרשים דהכי קאמר ואפילו הכי אינה נאמנת דכיון שיודעת שבעלה מי ויחזור ולבסוף יקלקלנה: **והא תנן** חוץ מזו נשים. ממתני' פרין לף קתני לף חמש נשים

וחזרו ב"ה להורות כב"ש. והא לאמר בפ' התשא שנפלו (כתובות פח. ושם) גבי ולימא מאן אמי יורש לשתו מיני קובר ואי משום כתובה לף ניתנה כתובה לגבות מחייט ודאי מאן שמעת ליה לחית ליה מדרש כתובה בית שמאי הא אמי אית ליה אטר העומד לגבות כגבוי דמי ומאי קושיא לשמא אפילו ב"ה ניינהו דהודו להו וי"ל דב"ה לף חזרו בהם מטעם מדרש כתובה אלא מטעם קל ומומר מ"ל התם לחויי בעלמא הוא דמוקי כבית שמאי ולמסקנא [1] דהדר אמי שפיר כבית הלל וי"מ דלא דרשי ב"ה מדרש כתובה כל כך כמו ב"ש ולא יתכן דאי מסתבר לדורשו בכתובות כמו הכא אמאי לא דרשי ליה ב"ה ואי לא מסתבר מנא ליה דדרשי אפי' ב"ש:

בית הלל **כו'.** ותימה וכי נחלקו ב"ה על הלל רבן שדורש מדרש כתובה בפ' המקבל (ב"מ קד.) דקאמר התם הלל היה דורש נשון הדיוט מנשי מלכסנדריא היו מקדמיס נשותיהס ובשעת כניסתן לחופה נתן מחריס ותוטפין תותן כו' ומנא כתוב בהן לכשתגאי לי תיהוי לי לנתנו ותומר ר"י דלא דמי להתם ודאי הדבר ידוע ותוכיח שהיו כותבין בשביל שתוטפין להן אבל הכא כשתגאי לאחר היינו על ידי עדות ברורה ולא ע"י דבר אחר וב"ש סברי דמ"מ תגאי לאחר קרינן ביה[2]:

חוץ מחמותה **בו' ויבמתה.** פי' שרוצה לקלקלה לפי שידלה שימות בעלה או יבמה ויהיו לרות זו לזו ופפ' לשמואל דאמר לעיל בסוף האשה רבה (דף לו.) דהיינו כאשת איש ס"ל כשביאת היבם תהא מותרת לחזור מ"מ מתכוונת היא לבייאה ועוד שמא יחלוץ לה בעלה ותגשת לאחר זמן מסורה לזה ולזה ולא תפול עוד לפני בעלה ליבם ור"ת והלא כשמעידה על יבמה שמא שמא ייבמנה בעלה ותהא צרתה לאחר וי"ל שאינה מוחזקת בכך כיון שיודעת שבעלה מי ויחזור ולבסוף יקלקלנה: **והא תנן** חוץ מזו נשים. ממתני' פרין לף קתני לף חמש נשים האחין נכנסין לנחלה על פיה אמרו להם בית שמאי והלא מספר בתובה נלמוד שהוא כותב לה [ו]שאם תנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי [2]וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש: **גמ'** אמר רב חסדא [3]נתייבמה יבמה נכנס לנחלה על פיה הם דרשו מדרש כתובה אנו לא נדרוש מדרש תורה [1]יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי קם אמר רב נחמן [2]באת לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני להנשא מתירין אותה להנשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף להנשא אין מתירין אותה מאי טעמא אדעתא דכתובה אתאי איבעיא להו התירוני להנשא ותנו לי כתובתי דאמרה כתובתה אדעתא דכתובה אתאי או דלמא כל מילי דאית ליה לאיניש אמר להו לבי דינא [3][ואת"ל כל מילי דאית ליה לאיניש אמר להו לבי דינא] [4]תנו לי כתובתי והתירוני להנשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אתאי או דלמא [ה] הואיל דלא ידעה במאי משתריא תיקו: **מתני'** [ו]הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה [ז]מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח: **גמ'** איבעיא להו בת חמיה מהו טעמא דבת חמותה משום דאיכא אימא דסניא לה היא נמי סניא לה והכא ליכא אימא דסניא לה או דלמא טעמא דבת חמותה דאמרה קאכלה לגירסנא דאימא הכא נמי קאמרה אכלה לגירסנא דבי נשאי תא שמע הכל נאמנין להעידה חוץ מחמש נשים ואם איתא שית הויין דלמא טעמא דבת חמותה דאמרה קאכלה לגירסנא [ט] דבי נשאי לא שנא בת חמותה ולא שנא בת חמיה [ז]והאנן תנן חוץ משבע נשים ההיא ר' יהודה היא [ח]דתנן רבי יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא ככלל בת הבעל כלה הרי בכלל חמותה ור' יהודה בשלמא חמותה סניא לה לכלה דאמרה קאכלה לגירסני אלא כלה מאי טעמא סניא לחמותה בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב דאמרה קאכלה לגירסני דאם אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל אלא מאי מוסיף תרתי אלא כלה מ"ט סניא לחמותה דמגלה לבנה כל דעבדה אשת אב נמי סניא לבת הבעל דמגלה לאביה כל דעבדה ורבנן [2]כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ורבי יהודה ההיא בדברי תורה כתיב אמר רב אחא בר עויא בעי במערבא חמותה הבאה לאחר מיכן מהו מי מסקה אדעתה דמית בעל ונפלה קמי יבם [י]וסניא לה או לא ת"ש

שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה. דלחמנא לימר ע"פ שניס עדים (דברים יט) ולגבי נשואין דילה הוה לתקילו לבנן משום עיגונא: **כשמנאתי לאחר. גמ'** לגחלה. זכה בנחלת אחיו כלאמר בפרק המוכר (לעיל מ.) הכותב את יבמתו זכה בנכסי

הגהות הגר"א

(ד) ר"ל מה לאמר שם דמתן דמתני לה מרישא מעיל בכיב ומסיק דגזיל דגזיל אם נשמה לף תנא ועי"ש בתוס' ד"ה אית ליה ודו"ק.

ג) תפר כאן ול"ל ול"ת בלגה בשאה לאחר מכאן פשיט ליה לקמן דאינה נאמנת וי"ל דהתם היינו דגופה מקדש אדעתא טפי אבל שנשת ממונו ולא מקדש וכו' וכ"ה בכה"י.

ג) נראה דל"ל וצת חמותה מיירי שמת בעלה ובת חמותה ג) קתכלה: